

Universitätsbibliothek Paderborn

Medvlla Theologica

Ex Sacris Scriptvris, Conciliorvm Pontificvmqve Decretis, Et Sanctorvm Patrvm Ac Doctorum Placitis Expressa ; In qua, quidquid tum ad fidei mysteria sanè ac rectè intelligenda, & ab erroribus quibusvis secernenda, tum ad sacramenta debitè conficienda & ministranda, tum ad actiones humanas iuxta ...

Abelly, Louis

Coloniæ Agrippinæ, 1658

Capvt II. De gratia sufficienti.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38954

peccatum veniale diuini sumptum, posse ab homine iusto cum ordinario gratiæ auxilio deuitari; posse item tot, & tanta, tamque specialia gratiæ auxilia homini iusto à Deo communicari, vt eorum beneficio vitam ab omni prorsus veniali peccato immunem ducat; hoc enim re ipsa factum esse in sanctissima Virgine Maria vniuersa tenet Ecclesia, vt patet ex Conc. Trid. sess. 6. can. 23. Quod si quæstio sit, an homo iustus cum illis gratiæ auxilijs, quæ communiter iustis dantur, omnia & singula peccata venialia per totum vitam tempus euitare possit? Resp. non possit; hoc enim expressè definitum est in cit. canone 23. Conc. Trid. in quo damnatur, qui dixerit, hominem iustificatum posse in tota vita peccata omnia, etiam venialia, vitare, nisi ex speciali Dei priuilegio. Id etiam probat S. Aug. epist. 89. quæst. 1. ex his orationis Dominicae verbis, (*dimitte nobis debita nostra*) *Omni*bus enim (inquit) necessaria est Oratio Dominica, quam etiam ipsis Apostoli sine Dominus dedit, vt unusquisque Deo dicat, *dimitte nobis debita nostra*; cui enim hæc in oratione verba necessaria non fuerint, ipse hic sine peccato vivere pronuntiandus est, quales si aliqui futuri Dominus prouideret, meliores utique quam extiterunt sine Apostoli, aliam orationem illos doceret.

CAPVT II.

De gratia sufficienti.

SECTIO I.

Quid sit gratia proueniens, excitans, & operans.

AD faciliorem eorum, quæ de gratia sufficienti dicturi sumus intelligentiam, prius hic explicanda sunt variaz species, seu acceptiones ipsius gratiæ actualis.

Alia siquidem est gratia excitans, alia adiuuans: vtri-
usque mentio fit Apoc. 3. *Ecce sto ad ostium, & pulso: (en
gratia excitans) si quis audierit vocem meam, & aperuerit mi-
hi ianuam, intrabo ad illum, & cenabo cum illo, & ipse me-
cum. (en gratia adiuuans)* Et in Conc. Trid. sess. 6. cap. 5.
*Ut qui per peccata à Deo aucterati erant, per eius excitantem, atque
adiuuantem gratiam ad conuertendum se ad suam ipsorum iusti-
ficationem, eidem gratis liberè assentiendo, & cooperando, dispo-
nantur.*

Alia item gratia operans, alia cooperans: de operante
loquitur Apostolus Philipp. 2. *Deus est, qui operatur in vobis
& illis velle, & perficere: de cooperante 1. Cor. 15. Abundanti-
us illis omnibus laboravi: non ego autem sed gratia Dei mecum.*
De vtraque loquitur S. Aug. lib. de gr. & lib. arb. c. 17.
*Deus, inquit, cooperando, in nobis perficit, quod operando in-
cepit: (& paulò post.) sine illo enim vel operante vel velimus,
vel cooperante, cum volumus, ad bona pietatis opera nihil vale-
mus.*

Alia denique gratia præueniens, comitans, & subse-
quens: de præueniente dicitur Psal. 58. *Misericordia eius
præueniet me: de comitante Psal. 72. Tenuisti manum dexte-
ram meam; & in voluntate tua deduxisti me: de subsequente
vero Psal. 22. Misericordia tua subsequetur me omnibus die-
bus vite mee:* de his etiam tribus mentio fit in Conc.
Trid. sess. 6. cap. 16. vbi dicitur, Christum Dominum in
ipso iustificatos iugiter virtutem influere, quæ virtus bo-
na illorum opera semper antecedit, & comitatur, & sub-
sequitur.

Iam vt aliquid de singulis dicamus: gratia excitans
(quæ eadem est cum præueniente, & operante, vt rectè
obseruat Gamach. in 1. 2. ad quæst. 111. cap. 3. & ratione
tantùm ab illis distinguitur) nihil est aliud, quàm motus
aliquis bonus tam intellectus, quàm voluntatis, in nobis
à Deo sine nobis productus, quo nos excitat vel ad bo-
num liberè prosequendum, vel ad malum fugiendum.

Dicitur in primis motus; quia non consistit in dono
ullo habituali; sed in auxilio aliquo actuali, vt con-

stat ex antè dictis, & ex dicendis adhuc patebit.

Dicitur, motus intellectus; quia consistit in pia cogitatione & illustratione intellectus, quod constat ex Conc. Arauf. 2. can. 7. & Trid. sess. 6. cap. 5. vbi gratia illa (de qua nunc loquimur) vocatur, illuminatio.

Dicitur præterea, motus voluntatis; illa enim gratia excitans comprehendit non tantum sanctas cogitationes, & illustrationes intellectus; sed etiam repentinos, & indeliberatos motus voluntatis, puta delectationis, timoris, & similes: vnde dicitur in Concilio Arauficano, can. 7. Spiritum Sanctum dare suauitatem in credendo, & consentiendo veritati.

Dicitur etiam, motus illos intellectus, & voluntatis in nobis à Deo produci; quia Deus illos in nobis efficit, idque non solum quatenus in eos influit per veram actionem physicam; verum etiam, quia soli Deo eiusque gratuitae misericordiae tribuendum est, quod in nobis exorti sint, cum in nostra potestate non fuerit ut orirentur, vt constat ex ijs, quæ capite præcedenti dicta sunt; vnde S. August. lib. 1. ad Simplicianum quæst. 2. *Vocantur Deo rectè tribuitur, quod bene volumus, nobis verò tribui non potest, quod vocatur.*

Dicitur denique, præfatos motus in nobis sine nobis fieri, quia, quamuis fiant in nobis physicè & vitaliter in eos influentibus in genere causæ efficientis (quod constat ex eo, quod eiusmodi gratiæ excitantis motus passim in scripturis, & apud SS. Patres exprimuntur per actus vitales intellectus, & voluntatis) fiunt tamen sine nobis liberè operantibus, cum omnem deliberationem, ac libertatis usum præueniant, vt patet ex antè dictis, & ex ipsamet experientia, quæ constat in nostra potestate non esse, vt hi motus in nobis vel oriantur, vel non oriantur; licet postquam exorti sunt, liberum nobis sit, ipsos vel continuare, vel interrompere; *Nemo (inquit S. Aug. lib. de Spir. & litt.) habet in potestate, quid ei veniat in mentem; sed consentire vel dissentire, voluntatis est.*

Ex dictis patet, quæ ratione eadè gr. dicatur præueniens,

excitans

excitans, & operans: dicitur enim præueniens, quatenus non solum omne meritum nostrum, sed etiam omnem libertatis usum præuenit: dicitur excitans, quatenus potentias animæ nostræ excitat, & per modum suasionis impellit ad bonum, vel retrahit a malo; unde S. Aug. lib. de Spir. & lit. cap. 34. *Suasionibus*, inquit, agit Deus ut velimus, & ut credamus. Dicitur denique operans, quatenus operatur in nobis ut velimus, seu consentiamus, inclinando & mouendo voluntatem ad volendum, & consentiendum, sine re ipsa consensum obtineat siue non; qui enim alteri aliquid suadere nititur, dicitur operari, & laborare ut alter id velit & præfict, siue persuadatur ille, siue non persuadatur.

SECTIO II.

Quid sit gratia adiuuans, cooperans, comitans, & subsequens.

Gratia adiuuans, quæ & cooperans, vel comitans dicitur, illa est secundum S. Aug. lib. de gr. & lib. arb. c. 17. *Per quam Deus volentibus cooperatur perfectens*, seu per quam Deus, cum volumus bonum, aut illud exequimur, nos ad illud volendum & exequendum adiuuat, ac nobiscum cooperatur.

Cum autem difficillimum sit explicare, quid sit illud, per quod Deus ad id nos adiuuat ac nobiscum cooperatur; hinc factum est, ut Theologi super hac re in varias sententias distracti sint; nos in re valde abstrusâ, aliorum ommissis sententijs, id quod nobis probabilissimum visum est, breuiter proponemus.

Atque in primis dicimus, probabile esse id, quod asserunt, aliqui Doct. gratiam excitantem, & operantem posse aliquando habere veram rationem gratiæ adiuuantis, seu cooperantis, tunc scilicet, cum sic alliciat voluntatem ad consentiendum, ut re ipsa consentiat. Hoc constat ex eo, quod gratia illa, quæ causat con-

sensum nostrum liberum, est gratia adiuuans seu cooperans; ad gratiam enim cooperantem nihil aliud requiritur, quam ut sit gratia, & ut nobiscum operetur: atqui talis est aliquando gratia operans, quia est vera gratia, ut ex antè dictis constat; & quando voluntas illi consentit, ac bonum operatur, est causa moralis ipsius consentitio, & boni operis quod fit; omnis enim impulsio, exhortatio, suasio (qualis est gratia operans, ut supra diximus) ut cuius voluntas sic allicitur ad aliquid boni libere volendum & faciendum, ut re ipsa velit & faciat, est causa moralis efficiens ipsius volitionis, & operis quod fit; hinc S. Augustinus varijs in locis ascribit consensum nostrum liberum in bonum gratia operanti tanquam causæ, quæ illum efficit, ut lib. 1. de prædest. Sanct. cap. 19. *Deus, inquit, operatur in cordibus hominum uocatione illa secundum propositum suum, ut non inaniter audiant, sed eo audito conuertantur.*

Est autem hic aduertendum, etiamsi supra dicti Doctores dicant, gratiam excitantem, & operantem esse quoque posse adiuuantem & cooperantem; illos tamen hæc duo non confundere, quasi sit idem esse gratiam operantem, & cooperantem, excitantem & adiuuantem; hoc enim tantum intendunt, eandem entitatem gratia dici posse operantem & cooperantem varia consideratione, operantem quidem, quatenus illam in nobis Deus sine nobis producit, & ut sic vim habet in actu primo efficiendi consensum liberum nostræ voluntatis, siue illum in actu secundo efficiat, siue non efficiat; Cooperantem verò quatenus reipsum moraliter in eum influendo ipsum simul cum nostra voluntate in actu secundo causat & efficit.

Dicimus 2. quemlibet supernaturalem habitum virtutum infusarum posse quoque habere rationem gratia cooperantis; est enim donum aliquod supernaturale naturæ nostræ minimè debitum, quodque primam originem ex pura Dei misericordia ducit, ac physice concurrat simul cum voluntate ad operationes supernaturales, quæ

quas ut elicereamus, ab ipsa gratia operante excitati sumus.

Dicimus denique influxum supernaturalem, quod Deus physice nobiscum concurret ad consensum nostrum liberum, & opera bona, veram & propriam rationem habere gratiæ cooperantis: est enim donum aliquod Dei, naturæ nostræ minimè debitum, ac proinde mere gratuitum, per quod cum volumus (ut ait S. Aug. lib. de gr. & lib. arb. c. 7.) & sic volumus ut faciamus, Deus nobiscum operatur, ac proinde veram gratiæ cooperantis rationem obtinet.

Iam quod spectat ad gratiam subsequenter; omnibus varijs eius acceptionibus, quæ passim apud Theologos videri possunt, breviter dicimus per illam intelligi posse gratiam illam, quæ liberum nostrum in bonum consensum subsequitur, interius excitando ad bonum opus exequendum, cum eius exequendi oportunitas exhibetur, & ad illius boni executionem, si consentiat voluntas, concurrendo; vnde S. Fulgentius ad Monimum c. 11. *Præuenit, inquit, Deus, & donat homini bonam voluntatem; deinde subsequitur bene volentem, operando in illo boni operis facultatem.*

Hinc patet, gratiam subsequenter nihil in re differre ab operante & cooperante; sed tantum in eo, quod aliquam priorem gratiam tam operantem, quam cooperantem præsupponit.

SECTIO III.

An detur aliqua gratia sufficiente.

Præter supra relatas, & explicatas gratiæ actualis divisiones, superest adhuc una, in qua maior difficultas reperitur, quæ scilicet ipsa gratia excitans seu operans substituitur in sufficientem & efficacem; quæ antequam explicetur, observandum est nomen gratiæ sufficientis bisariam sumi apud Theologos; i. genericè, pro-

R 6

ut con-

ut conuenit gratia tam efficaci quàm inefficaci; 2. specificè, prout est species quædam ipsius gratiæ sufficientis genericè sumptæ, ac ipsi gratiæ efficaci opponitur; eiq; tanquam imperfectiori speciei nomen genericum attribuitur.

Gratia sufficientis genericè sumpta, est ea quæ vires homini sufficientes præbet ad benè operandum, quamuis si velit, abijcere potest, siue de facto illam abijciat, si illi assentiatur & cooperetur: & eo sensu gratiæ sufficientis nomen tam efficaci quàm inefficaci tribui potest. vnde gratia illa quæ S. Paulo diuinitus concessa est, per quam tentationes superabat, ac salutem operabatur, quæque proinde efficax erat, sufficientis nominatur. Cor. 12. *Sufficit tibi gratia mea;* & S. Prosper lib. de vocatione Gentium cap. 16. gratiam, quæ salutem re ipsa operatur, sufficientem vocat.

Gratia sufficientis specificè sumpta est ea, quæ homini præbet quidem vires ad benè operandum, seu eum qui potest homo benè operari, quamuis re ipsa non bene operetur defectu libera cooperationis.

Gratia verò efficax ea est, cum qua ita potest homo benè operari, vt etiam re ipsa benè operetur.

Iam circa ipsam sufficientem gratiam siue genericè siue specificè sumptam, duæ sunt præcipuæ difficultates nobis soluendæ: 1. est, vtrum in statu naturæ lapsæ Deus talem hominibus det gratiam excitantem & operantem, cui consensum præbere vel negare, & quam recipere, vel abijcere possint si velint, imò quam de facto aliquando abijciant illique dissentiant. Secunda est, an talis gratia sufficientis detur omnibus hominibus adultis scilicet fidelibus siue infidelibus.

Circa primam duæ sunt sententiæ, quæ licet inter se valde oppositæ videantur, in eo tamen conueniunt, quod gratiam illam sufficientem dari negent. Prima est Pelagianorum, qui (vt supra vidimus) cum existimarent voluntatem hominis sibi ipsi sufficere ad bonum quodlibet operandum & ad salutem consequendam, ideo negabant

illam dari gratiam internam sufficientem, quæ voluntatis humanæ insufficientiam suppleret. Verum huius sententiæ falsitas plenissime constat ex ijs, quæ de gratiæ necessitate cap. præc. dicta sunt.

Secundâ sententia est quorundam Theologorum, qui quamvis concedant sufficientem gratiam primo parenti in statu innocentie datam fuisse, nihilominus in statu naturæ lapsæ, nullam aliam existimant hominibus à Deo conferri nisi efficacem, qua eorum voluntas ita moueatur, ut illi dissentire illamque abijcere nullatenus possit: quæ quidem sententia vel eo nomine ab aliquibus merito rejicitur, quod illi apertissime suffragari videatur Calvinus lib. 2. institut. c. 3. §. 2. vbi sic habet: *Voluntatem mouet gratia non qualiter multis sacentis traditum est. Et creditum, ut nostra postea sit electionis, rationi eius aut obtemperare aut refragari, sed illam efficaciter efficiendo; eodemque capite alimæ facultatis Sorbonicæ Doctores, I elagianos appellat eò, quod gratiam sufficientem in statu naturæ lapsæ dari assererent, cui posset homo dissentire si vellet, illique de facto aliquando dissentiret.*

Vera igitur sententia illa est, quæ asserit homini etiam in statu naturæ lapsæ dari gratiam sufficientem, talem ut illam possit abijcere si velit, illique dissentire, & de facto aliquando illam abijciat, illique dissentiat.

Quoniam verò hæc sententia grauioris alicuius momenti hodie merito esse iudicatur, ex eaque plurimæ alia Theologicæ veritates pendent, idcirco probati-

onem illius paulò fusiore proponemus,
 eamque maioris facilitatis gratia in
 plures paragraphos diuidemus.

¶ (o) §.

R 7

§. I.

§. I.

Gratiam sufficientem, qua in statu natura lapsa homini datur, talem esse ut illi resistere possit, & de facto aliquando resistat, probatur ex varijs scriptura locis.

Innumera sunt ferme scriptura testimonia, quæ ad id probandum faciunt: nos hic aliquot tantum illustriora seligemus.

Primum petitur ex Is. c. 5. vbi Deus de Iudæis conquerens sic loquitur, *Quid est quod debui ultra facere vineæ meæ, & non feci ei? an quod expectavi ut faceret uvas, & fecit labruscæ? Quo loco parabolicè referuntur multa gratiæ auxilia Iudæis à Deo collata, ut bonorum operum fructus producerent: est autem evidens, gratias illas effectum suum non habuisse, proindeque Iudæos illis assentiri noluisse. Neque dicas, solius externæ gratiæ ibi fieri mentionem, puta legis Mosaycæ, &c. cum enim externa illa adiumenta sola non sufficiant ad benè operandum sine gratia interiori, si hanc Deus ipsis non contulisset, quorsum diceret, se expectasse ut opera bona facerent, eam ad id facultatem sufficientem non haberent?*

Secundum petitur ex cap. 1. Prou. *Vocavi, & tenuisti: extendi manum meam, & non fuit qui aspiceret. Despexisti omne consultum meum, & increpationes meas neglexisti.* Quibus verbis manifestè conqueritur Deus, internas gratias vocantes & excitantes fuisse neglectas ac despectas.

Tertium ex cap. 11. S. Matth. vbi Christus Dominus sic loquitur, *Va tibi Corozain, va tibi Bethsaida; quia, si in Tyro & Sidone factæ essent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio & cinere penitentiam egissent: quibus verbis aperte significatur, datam fuisse gratiam harum ciuitatum incolis, per quam conuerti potuerunt, & tamen noluerunt. Neque dicas, Christum Dominum hic solum lo-*
qui

qui de miraculis & signis exterioribus, quia Pelagianum esset dicere, quod Tyri & Sidonij solis exterioribus signis & miraculis sine interioris gratiæ auxilio conuerti potuissent; ergo de his solis Christus Dominus ibi non loquitur, sed simul de internis gratiæ auxilijs, quæ cum alijs exterioribus miraculorum adiumentis collata Iudæis fuerant, quæque ipsi ex voluntatis suæ prauitate abiecerant, licet talia essent vt idololatræ ipsi & omni vitiorum genere perditii homines iisdem acceptis, non solum ad pœnitentiam conuerti potuissent, sed etiam re ipsa conuersi fuissent.

Quartum ex his Christi Domini verbis S. Marth. 23. *Quoties volui congregare filios tuos, & noluisti?* Vbi obseruandum est, illos qui noluerunt, habuisse gratiam ad volendum sufficientem, qua potuerunt velle, alioquin non diceret Christus Dominus (volui congregare filios tuos, & noluisti) quomodo enim voluit, & ita voluit vt de nolentibus conqueratur, si eos quos sciebat per se non posse velle, non iuuat quantum necessarium erat ad hoc, vt possent velle.

Quintum ex cap. 7. Act. vbi S. Stephanus Iudæos alloquens, *Vos inquit, semper Spiritui Sancto resistitis;* quid est autem aliud Spiritui resistere, quam eius gratiæ reluctari?

Sextum denique ex Rom. 2. *Ignoras quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Secundum autem duritiam tuam, & impœnitens cor, thesaurizas tibi iram:* per quid verò benignitas Dei ad pœnitentiam nos adducit, nisi per gratiæ interioris auxilia? Cur autem impij thesaurizant sibi iram secundum duritiam suam & impœnitens cor, nisi gratiæ illi resistendo?

¶

§. II.

§. II.

*Eadem sententia Conciliorum auctoritate
probat.*

Ex tribus præsertim Concilijs nostræ sententiæ veritas
probari potest.

Primum est Conc. Valentinum c. 2. vbi dicitur, *Malos non ideo perire, quia boni esse non potuerunt, sed quia boni esse noluerunt; unde sequitur, gratiam malis conferri, quæ boni esse possint, cum ex se ipsis & sine illa tales esse non possint; sed gratiam ab ijs repudiari, eò quòd boni esse nolint.*

Secundùm est, Conc. Senonense celebratum anno 1528 paulò ante Tridentinum, in cuius decreto 15. expressis verbis definitum habetur, *Tale non esse Dei trahentis auxilium, cui resisti non possit, quòd postea probat iisdem ferme scripturæ locis quæ §. præc. relata sunt, additque, Frustra certe Stephanus Iudæos dura cervicis, & in eircumciss cordis argueret, qui semper Spiritui Sancto resisterent; frustra Paulus Thessalonicenses admoneret spiritum ne excinguerent, si divinâ inspirationibus homines inevitabiliter raperentur.*

Tertium denique est, Conc. Trid. sess. 5. cap. 6. vbi dicit, *peccatores per excitantem, atque adiutantem gratiam, ad convertendum se ad suam ipsorum iustificationem, eidem gratia liberè assentiendo, & cooperando, disponi; ita ut tangente Deo cor hominis per Spiritus Sancti illuminationem, neque homo ipse nihil omnino agat inspirationem illam respicient, quippe qui illam & abijcere potest, & can. 4. anathemâ proferat in eum qui dixerit liberum hominis arbitrium à Deo motum, & excitatum non posse dissentire, si velit; ex quibus Concilij verbis sic possumus argumentari: gratia illa vocans & excitans de qua loquitur Concilium talis est, ut sufficiat homini ad convertendum se & ad bonû operandum; atqui ex mente Conc. potest homo eiusmodi gratiam*

gratiam
liter à
ex Co
ijcere

Ex

Dei,

omnes

gunt,

Ex

Si do

meret

ment

tia e

Ex

miser

gener

os sol

eius

serva

exclu

Ex

quit

qui

erge

quo

& c

ut

beru

gratiam abijcere si velit, etiam tunc cum per eam actualiter à Deo excitatur, & mouetur, illique dissentire: ergo ex Conc. mente, potest homo gratiam sufficientem abijcere illique dissentire.

§. III.

Probatur eadem sententia ex SS. Patribus.

Ex innumeris ferè SS. Patrum testimonijs, quæ hæc afferri possent, aliquot illustriora proferemus.

In primis ex S. Chryl. hom. 7. in S. Ioan. *Gratia Dei, inquit, in omnes diffusa est, omnibus se facilem exhibet, omnes pari honore aduocat, qui autem eius munere frui negligunt, hanc suam cecitatem sibi ipsis imputent.*

Ex S. Leone Papa serm. 2. in solemnitate Epiphaniæ, *Si dona Dei, inquit, non irrita fecerimus, per ea quæ dedit, merebimur accipere quod promissit: ergo secundum illius mentem dona Dei per quæ meremur, id est auxilia gratiæ excitantis, irrita facere possumus.*

Ex S. Ambr. ser. 8. in P. al. 118. *Plena est, inquit, terra misericordiâ Domini, si quis autem non credit in Christum, generali beneficio ipse se fraudat, ut si quis clausis fenestris radiis solis excludat, non ideo sol non ortus est omnibus, quia calore eius se ipse fraudauit; sed quod solis est, prerogatiuam suam seruat; quod imprudens est, communi a se lucem gratiam excludit.*

Ex S. August. epist. 54. ad Macedonium, *Pertinet, inquit, ad nos ut boni simus; accipere & habere id, quod dat is qui de suo bonus est, quo quisque neglecto, de suo malus est: ergo ex illius mente id negligere & abijcere possumus, quod Deus dat ut boni simus: & lib. 2. Actor. cap. 8. cum Felice Manichæo, Non est ergo indignum, inquit, ut Deus dicat, ite in ignem æternum, hi qui per liberum arbitrium misericordiam eius respuerunt: & lib.*

ad

ad Simplicianum quaest. 2. dicit quòd Esaii, *vocatione De contempti à reprobis factus est: & lib. de nat. & grat. cap. 6. Non tibi, inquit, deputantur ad culpam, quod inuitus ignoras, sed quòd negligis guarere, quòd ignoras; neque quòd vulnerata membra non colligis, sed quòd volentem sanare contemnis. Neque dicat aliquis, ideo hominem dici contemnere Deum sanare volentem, quia vocationi externæ non obtemperat, vocatio enim illa & gratia externa nullatenus hominem sola sanare potest, nisi adsit etiam interna; vnde S. Aug. lib. de spiritu. & litt. cap. 4. *Doctrina illa, inquit, qua mandatum accipimus continenter recteque viuendi, littera est occidens, nisi spiritus ad se viuificans.**

Denique ex S. Prospero lib. de vocat. Gent. cap. 26. *Gratia Dei inquit, in omnibus iustificationibus principaliter praeminet suadendo exhortationibus, mouendo exemplis, terrendo periculis, incitando miraculis, dando intellectum, inspirando consilium, corque ipsam illuminando, & fidei affectionibus inbuendo. (& aliquibus interiectis subiungit) qua opitulatio per innumeros modos siue occultos, siue manifestos omnibus adhibetur; & quòd à multis refutatur, ipsorum est nequitia; quid autem à multis recipitur, & gratia est diuina, & voluntatis hinc omnia.*

§. IV.

Soluuntur obiectiones.

Prima petitur ex illis Apostoli verbis 1. Cor. 4. *Quis discernit? quibus declarat non esse in hominis potestate se ab alijs discernere in ijs, quæ ad salutem spectant, sed id solius Dei proprium: atqui si posset homo gratia diuina consentire vel dissentire, posset etiam per arbitrij sui vires se ab alijs discernere.*

Resp. id non sequi: ratio est, quia quamuis, cum homo à gratia dissentit, hoc per solius arbitrij libertatem seu potius prauitatem faciat; quando tamen illi consentit, id non arbitrij sui viribus, sed gratia diuina ascribere debet,

debet, quia per illam excitatur & iuuatur ad hoc ut ipsi consentiat, & nisi ab illa excitaretur & iuuaretur, nullo modo consentire posse; unde semper diuinæ gratiæ debitorem se totius boni quod agit agnoscere debet, nec villo modo in se gloriari, quasi per illum consensum se ab alijs discernat; quod fuse explicat beatae memoriæ Fr. Salef. Episc. Geben. lib. 4. diuini amoris cap. 6. vbi ad id exprimendum vtitur similitudine Sicariorum & tyrannorum, qui illis se vitam immerito, ac sine vlla ratione donare arbitrantur, quibus necem non inferunt; sic (inquit) ridiculum, imò impium esset existimare, voluntatem hominis inspirationi, ac gratiæ diuinæ virtutem operandi ac efficaciam tribuere, eò quòd resistentiâ suâ illam eius virtutem, ac efficaciam non impediât. Possumus quidem eius efficaciam obicem ponere, sed non hanc illi tribuere; gratia si quidem hanc suam virtutem, & efficaciam haurit à sola diuina bonitate, ex qua ortum ducit, non ab humana voluntate, ad quam iuuandam adhibetur.

Adde, quòd ad illum consensum eliciendum longè semper potiores sunt diuinæ gratiæ quàm arbitrij humani partes; cum enim liberum hominis arbitrium per peccatum à Deo auersum sit, & longè procliuus ad malum quàm ad bonum; hinc fit, ut nunquam amplectatur bonum nisi gratiâ potentissimâ adiuuetur; quando autem quis auersus est à re aliqua, quam tamen amplectitur, cum fortissimè suadetur, licet possit suasioni reluctari, tunc suadenti potius quàm agenti ascribi solet effectus. Et hæc est doctrina S. Aug. lib. de prædest. Sanct. cap. 5. *Quisquis, inquit, audet dicere; habeo ex meipso fidem, non ergo accepi, profecto contradicit huic apertissima veritati. Apostolus dicentis; quis te discernit? &c. non quia credere non sit in arbitrio voluntatis, sed in electis preparatur à Domino voluntas.*

Secunda obiectio est, gratiam illam sufficientem, cui dicimus posse ab homine resisti, eandem prorsus esse cum gratia possibilitatis, quam admittebant Pelagiani, & contra quam tamen S. Augustinus toto libro de gratia Christi

Christi inuehitur ut veritati orthodoxæ contrarietur.
 Resp. gratiam sufficientem, quam hic propugnamus, longe diuersam esse ab illa gratia possibilitatis, quam admittebat Pelagius. 1. enim per gratiam possibilitatis intelligebat gratiam externam legis & Euangelicæ doctrinæ; nos verò internam illam esse profiteamur. 2. Pelagius asseribat, gratiam illam possibilitatis esse tantum necessariam secundum quid, id est ad faciùs operandum; nos verò dicimus, illam absolute & simpliciter necessariam esse ad operandum. 3. Pelagius per gratiam possibilitatis existimabat, omnimodam benè agendi virtutem ita homini conferri, ut ad volitionem ac operationem boni nulla præterea gratia necessaria illi esset, sicque bonum ipsum propriâ & solâ arbitrij sui virtute vellet, & operaretur, nos autem sic dicimus voluntatem excitari ad hoc ut possit bonum facere & operari, ut necessarium præterea sit, gratiam illi cooperari eamque adiuuare dum vult & operatur, 4. denique quòd Pelagius existimabat solâ arbitrio libero deferendum esse totum illud bonum quòd vellet & operaretur, nos verò, quamuis solâ voluntati ascribendum dicamus, quòd voluntas possit gratiæ resistere, & de facto aliquando resistat, si tamen gratiæ consentiat, id asserimus ascribendum esse tum diuinæ gratiæ, tum humanæ voluntati, sed multò magis adhuc diuinæ gratiæ, quàm humanæ voluntati, ut ex antè dictis constat.

Quòd autem hæc esset Pelagij mens constat tum ex dictis cap. 1. tum ex ijs, quæ habet S. Augustinus lib. de gr. Christi cap. 47. quæ hic referemus, quoniam sunt obferuatu dignissima: Si, inquit, concesserit nobis Pelagius non solam possibilitatem in homine, etiamsi nec velit nec agat benè, sed ipsam quoque voluntatem & actionem, id est, ut benè velimus, & benè agamus, quæ non sunt in homine, nisi quando benè vult & benè agit; si, ut dixi, concesserit etiam ipsam voluntatem, & actionem diuinitus adiunari, & sic adiunari, ut sine illo adiutorio nihil benè velimus & agamus, sanquæ esse gratiam Dei per Iesum Christum Dominum nostrum

strum,
vera no
tia De
quetur.

AN

Q
b
c

randur

Pro cu

Dico

deli, si

gratias

per bo

Hui

Prou.

in capi

profer

am, &

feram

meas; e

vndeq

omnes

bonum

disting

monia

autem

sinon

tantiar

luminæ

verba

nomi

locum

frum, in qua nos suã non nostrã iustitiã iustos facit, ut ea sãd
vera nostra iustitiã qua nobis ab illo est, nihil de adiutorio gra-
tia Dei (quantũ arbitror) inter nos controversis relin-
quetur.

SECTIO IV.

An cuilibet homini detur gratia sufficiens
ad salutem.

Qvæstio de solis adultis intelligenda est, de infanti-
bus enim agitur postea: illius igitur sensus est, an
cuilibet adulto detur gratia sufficiens ad bene ope-
randum, & ad salutem per bona opera consequendam,
Pro cuius resolutione

Dicendum est, Deum cuilibet homini adulto, siue fi-
deli, siue infideli, siue prædestinato, siue reprobato, dare
gratias sufficientes ad bene operandum, & ad salutem
per bona opera consequendam.

Huius assertionis veritas probatur 1. ex scriptura.
Prou. 1. Sapientia foris predicat, in plateis dat vocem suam;
in capite turbarum clamitat, in foribus portarum urbis
proferit verba sua, dicens: Usquequo paruuli diligitis infanti-
am, & stulti ea, quæ sibi sunt noxia, cupient &c. en pro-
feram vobis spiritum meum, & ostendam vobis verba
mea; ex quibus verbis apertè colligitur diuinam gratiam
vndequaque diffundi, & ad omnium corda penetrare;
omnesque per illam sufficienter admoneri & excitari ad
bonum: & Sap. 11. Misereris omnium, quia omnia potes, &
dissimulas peccata hominum propter penitentiam. Dilige enim
omnia quæ sunt, & nihil odisti eorum quæ fecisti, quomodo
autem Deus misereretur omnium, & parceret omnibus,
si non daret saltem ijs auxilium, quo conuertri ad pœni-
tentiam possent si vellent. S. Ioan. 1. Erat lux vera, quæ il-
luminat omnem hominem venientem in hunc mundum; quæ
verba de luce interioris gratiæ intelligunt SS. Patres ac
nominatim S. Chrysost. & S. Cyrill. in illum Euangelij
locum, & etiam S. Aug. infra citandus.

Pro-

Probatur. 2. tum ex ijs, quæ diximus tract. præc. vbi ostendimus, Christum Dominum pro omnibus passum ac mortuum, tum etiam ex ijs, quæ seq. dicemus.

Probatur 3. ex SS. Patribus S. Dionys. de coelest. Hier. c. 9. vbi dicit, *immensum, & infinitum divini luminis pelagus semper paratum esse, & patere omnibus ad participandum*: S. Chrylost. hom. 7. in S. Ioan. *Gratia, inquit, in omnes diffusa est: non Iudæum, non Gentilem, non Græcum, non Barbarum, non Scytham, non liberum aut servum, non virum aut mulierem, non senem, aut iuuenem fugit, & dedignatur; omnibus eadem est, omnibus se facilem exhibet*: S. Ambr. lib. 2. de Abel & Cain cap. 3. *Omnibus, inquit, opem sanitatis detulit, ut quicumque perierit, mortis suæ causas sibi ascribat, qui curari noluit, cum remedium haberet, quo posset evadere*: S. Aug. lib. 1. de Gen. cont. Manichæos cap. 3. vbi explicans supra citata S. Ioannis verba (*erat lux vera quæ illuminat omnem hominem*) *Illud, inquit, lumen non irrationabilium animalium oculos pascit, sed pura corda eorum, qui Deo credunt, & ab amore visibulium rerum & temporalium se ad eius præcepta servanda convertunt, quod omnes homines possunt si velint, quia illud lumen illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*, quod confirmat lib. 1. retractationum cap. 10.

Paulus Orosius denique (vt plurimos alios omittamus prolixitatis evitandæ gratiâ) qui S. Augustini discipulus fuit, cuiusque operâ & studio S. ille Pater ad Pelagianam hæresim profigendam plurimum usus est, in apologetico de arbitrij libertate contra Pelagium longè ante medium sic loquitur; *Mea semper hac est fidelis, atque indubitata sententia, Deum adiutorium suum non solum in corpore suo (quod est Ecclesia, cui specialia ob credentium fidem gratia sua dona largitur) verum etiam in hoc mundo gentibus, propter longanimitatem sui æternamque clementiam subministrare, idque spectatum, quotidie, per tempora, per dies, per momenta, per annos, & cunctis & singulis, (& aliquibus interiectis sic concludit) ex quo evidentissime declaratum est, nemini hominum deesse Dei adiutorium, præsertim cum & seductor adsit, & infirmitas.*

Pozz

Porro hic obseruandum est, quòd, quamuis nemo sit, cui auxilium gratiæ desit illud tamè omnibus nõ æqualiter dari; alijs siquidem maius, alijs minus confertur. Hoc manifestè patet ex varijs scripturæ locis: Psalm. 147. *Non fecit taliter omni nationi: Luc. 8. vobis datum est nosse mysterium regni Dei, ceteris autem in parabolis.* Et satis constat ante Christi aduentum longè vberiora gratiæ auxilia Iudæos præ alijs populis habuisse, vt testatur locus Psalmi citatus; & certum est, Christianis longè potiora eiusdem gratiæ beneficia, quàm Turcis & alijs infidelibus conferri; cuius rei alia ratio afferri non potest quàm illius voluntas, qui diuidit singulis prout vult, quiq; potest ex eadem mãsã facere vas, aliud quidem in honorem, aliud verò in contumeliam.

SECTIO V.

An Deus velit omnes homines saluos fieri.

Magnam huius quæstionis solutio lucem dabit iis, quæ præc. sect. dicta sunt; si enim vera sit in Deo voluntas, vt omnes homines salui fiant, sequitur, vt iisdem sufficientia ad salutem gratiarum auxilia præbeat, cum aliter intelligi non possit, quòd ei talis voluntas insit; cum bene velle Dei respectu creaturarum, nihil aliud sit quàm benefacere.

Ad faciliorem autem propositæ quæstionis resolutionem, prænotandum est duplicem in Deo voluntatem à Theologis distingui, vt tract. 2. cap. 4. dictum est, antecedentem scilicet & consequentè; huius diuinæ voluntatis distinctionem agnouerunt SS. Patres, vt constat ex loco citato, & adhuc plenius ex infra dicendis constabit. Antecedens illa est, qua Deus aliquid ex se vult ante præuisionem cooperationis creaturarum liberarum; consequens verò, qua faciendum aliquid decreuit, præuisis creaturarum liberarum bonis vel malis actionibus.

Cer-

Certum est autem, Deum non velle voluntate illius consequente omnes homines saluos fieri, imò velle plurimos illorum à salute excludere; quos scilicet prauitatis, per voluntatis prauitatem peccaturos, & in peccato morituros. De voluntate igitur antecedente, proposita quaestio intelligenda est, an scilicet Deus ab aeterno veram habuerit voluntatem saluandi omnes homines, ipsisque vi illius voluntatis, grarias ad salutem sufficientes conferendi eà condicione, vt, qui gratis illis rectè vterentur, ad salutem peruenirent; qui autem non vterentur, à salute exciderent, Pro cuius resolutione

Dicendum est, Deum antecedenti voluntate, eo sensu qui supra explicatus est, velle omnes homines salutem consequi.

Probatur 1. ex scriptura, 1. ad Timoth. 2. *Obsecro, inquit Apostolus, fieri obsecrationes, orationes, &c. pro omnibus hominibus, & hoc enim bonum est, & acceptum coram Saluatore nostro Deo; qui omnes homines vult saluos fieri, & ad agnitio- nem veritatis venire;* vbi obseruandum est, ex mente Apostoli Deum velle omnes illos homines saluos fieri, pro quibus hortatur fieri orationes: atqui hortatur, vt orationes fiant pro omnibus omnino hominibus nullo excepto: vnde sequitur, Deum etiam omnes homines nulla prorsus excepto velle saluos fieri, eà tamen condicione, vt ipsi homines media ad salutem consequendam preparata amplectantur, ijsque rectè vtantur; sic enim hunc locum explicant S. Damasc. lib. 2. de fide c. 29. & S. Theop. 1. p. q. 19. a. 6. ad 1. eodem sensu dixit S. I. etrus epist. 2. cap. 3. *Deus non vult aliquos perire, sed omnes ad penitentiam reuerti:* & Ezech. c. 33. ipse Deus loquens, *visus ego, dixit Dominus Deus: nolo mortem impij, sed vt conuertatur impius à via sua, & viuat;* super quæ verba Tertul. lib. de Pœnit. cap. 4. *O beatos nos, inquit, quorum causa Deus iurat: Omnes saluos, si nec iuranti Domino credimus.*

Probatur 3. ex S. Ambr. lib. de Parad. cap. 2. *Venerat, inquit, Dominus Iesus omnes saluos facere peccatores: e iam circa nos pro sua debuit ostendere voluntatem. Et ideo nec proditurus*

debut
prodito
Chryse
ille vu
1. in e
mam
tem,
cant or
peream
ex S. D
quiden
esse ve
ac nihil
us illu
ex ipse
atque
Obi
tix ven
supra
vt seni
saluos
tionib
quate
velit;
nes sal
le om
quod
te; ali
vera re
tersret
Spir
fieri,
herum
sissim
iectio
rissim
Asbr

debut praterire, vt aduertent omnes, quod in electione etiam proditoris sui, seruandorum omnium insigne praterdit: & S. Chrysof. in 2. cap. 1. ad Cor. Imitare Deum tuum; si omnes ille vult saluos fieri, merito pro omnibus oportet orare: & hom. 1. in epist. ad Ephes. distinguit in Deo voluntatem primam & secundam, hoc est antecedentem & consequentem, dicitque voluntatem primam Dei esse, vt non peccant omnes, qui peccauerunt, voluntatem secundam, vt pereant, qui a prauitate resurgere noluerunt. Denique ex S. Damasc. lib. 2. de fide c. 29. vbi dicit Deum primario quidem omnes homines seruari, ac regni sui compotes esse velle: illos creasse, vt bonitatis ipsius sint participes, ac nihilominus ijs, qui peccant, poenam inferri velle. Prius illud quidem voluntate antecedente, seu beneplacito ex ipso manante: posterius vero voluntate insequente atque permissione, quæ à nostro vitio ortum ducit.

Obijcies, SS. Aug. Prosper. & alios, qui diuinæ gratiæ veritatem contra Pelagianos propugnauerunt locum supra relatum ex epist. 1. ad Timoth. cap. 2. ita exponere, vt sensus illius sit, Deum eatenus velle omnes homines saluos fieri, quatenus vult, vt ex omnibus hominum nationibus, conditionibus, ætatibus, aliqui salui fiant, vel quatenus nullus saluatur, quem Deus saluum fieri non velit; cæterum illos negare, quod Deus velit omnes homines saluos fieri. Resp. illos negare quidem Deum velle omnes homines saluos fieri voluntate consequente, quod verissimum est, non vero voluntate antecedente; aliàs sibi ipsis contradicerent: S. August. enim lib. de vera relig. c. 55. sic loquitur: Placuit auctori suo, vt non interiret, quidquid a Deo per verbum factum est: & lib. de Spir. & litt. c. 33. Vult autem Deus omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, non sic tamen vt eis liberum adimat arbitrium, quo vel bene vel malè utentes iustissimè iudicentur: S. Prosper vero in responsione, ad obiectiões Vincentianas obiect. 2. vbi sic loquitur: Sincerissimè credendum est, at quo profitendum, Deum velle, vt omne
 S
 homin

homines salvi fiant, siquidem Apostolus, cuius illa est sententia sollicitè precipit (quod in omnibus Ecclesiis pyssimè custoditur) ut Deo pro omnibus supplicetur, ex quibus quod multi perierunt perierunt est meritum; quòd multi saluantur, saluati sunt est donum: & in Responione ad capitula Gallorum capitulo. Qui dicit, quòd non omnes homines Deus velit saluos fieri, scilicet certum numerum predestinatorum, durius loquitur, quam loquendum est de altitudine inscrutabili gratiæ Dei, qui & omnes homines vult saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.

SECTIO VI.

Quid de peccatoribus obduratis, atque infantibus sine baptismo decedentibus sentiendum sit,

Queritur an peccatoribus obduratis, quamdiu in presentis vitæ statu manent, Deus aliqua semper gratiæ auxilia tribuat, quibus conuerteri ad pœnitentiam possint si velint. An etiam infantibus absque baptismo decedentibus dici possit gratiam ad salutem sufficientem à Deo concedi.

Quod spectat ad primum, quidam Theologi existimant quòd quamuis Deus ordinariè omnibus gratiam sufficientem largiatur, illum tamen aliquando eam quibusdam peccatoribus denegare ob grauissima quædam ab ipsis patrata crimina. Ita Tostatus in cap. 4. Exod. quæst. 12.

Alij verò (quod longè probabilius est) asserunt, nulli peccatori quantumlibet horrenda & atrocia flagitia commiserit, quamdiu tamen in hac vita degit, sufficientia auxilia gratiæ à Deo denegari. Ita Suar. Greg. Valent. Philipp. Gamach. ad quæst. in cap. 5. & plures alij.

Probat 1. ex scriptura: Psal. 76. *Nunquid obliuiscetur misereri Deus? aut continebit in ira sua misericordias suas?* S. Matth. 11. *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis*

(hoc

(hoc est, peccatis ingentibus grauati & oppressi, vt explicat S. Hier. in eum locum, & S. Aug. ser. 11. de Verbis Domini c. 7.) & ego resciam vos: 2. Pet. 3. Patienter agit Dominus propter vos, nolens aliquos perire, sed omnes ad penitentiam reuerti.

Probatur 2. ex S. Aug. citato serm. cap. 13. De nullo, inquit, desperandum est, siue intus, siue foris fuerit, siue in Ecclesia, siue extra Ecclesiam, quamdiu patientia Dei ad penitentiam adducit, nec de hac vita rapit impium: Item ex S. Fulg. epist. 7. c. 8. Sicut medico nostro nulla est incurabilis plaga, ita nec in aliquo vulnere, nec in aliquo tempore, caelestis potest defecere medicina.

Probatur 3. ex eo, quod si ob aliquod peccatum Deus gratiam omnem sufficientem peccatori subtraheret, sequeretur, quod peccator de tali peccato poenitere non posset, cum id ex solis arbitrij viribus non possit: atqui S. Thom. 3. p. q. 86. asserit erroneum esse, si dicatur, aliquod esse peccatum in hac vita, de quo quis poenitere non possit: vnde sequitur, quemlibet peccatorem quamdiu in hac vita degit, de quolibet peccato suo poenitere posse, proindeque Deum gratia suae auxilium illi necessarium non denegare.

Est autem hic obseruandum, auxilium illud gratiae non adesse quidem omnibus momentis cuiuslibet homini; neque enim id naturae humanae conditio patitur, vt scilicet semper actu aliquam bonam cogitationem in mente, aut primum affectum in voluntate experiatur; neque etiam id necessarium est ad hoc, vt quis dicatur habere auxilium gratiae sufficiens ad poenitendum, aut bene agendum; sed sufficit, vt opportunis temporibus ad hoc excitetur & adiuetur, iuxta quod dicitur Psalm. 9. Deum esse adiutorem in opportunitatibus; vnde quamuis non omnibus momentis, creberrima tamen, & (vt loquitur Innocentius Papa in epist. ad Conc. Carthag.) quotidiana Deus praestet remedia. Ideoque recte dixit Apostolus Hebr. 4. Ad eam ergo cum fiducia ad thronum gratiae vt misericordiam consequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno.

Obijcies 1. obdurationem peccatoris in subtractione gratiæ consistere, iuxta quod dicit S. Aug. epist. 105. *Non obdurat Deus impertiendo malitiam, sed non impertiendo gratiam: Ego ex illius mente peccatori obdurato nulla amplius gratia tribuitur.* Resp. obdurationem duplicem esse, vnam absolutam, alteram secundum quid. Prior consistit in subtractione cuiuscunque gratiæ, & talis est obduratio dæmonum & damnatorum. Posterior verò in subtractione gratiæ alicuius specialis, quæ efficaciter eum peccatoris moueretur, quamuis semper aliquod ei gratiæ auxilium sufficiens tribuatur, quo posset conuerti, si vellet, licet de facto propter prauitatem voluntatis non conuertatur; priori autem modo nulli quantumuis maximo peccatori, quandiu in hac vita degit, gratia subtrahitur, vt ex antè dictis patet, sed tantum posteriori.

Obijcies 2. varia scripturæ loca, in quibus dicuntur peccatores non posse conuerti, credere, &c. vt S. Ioan. 12. vbi de Iudæis dicitur: *Propterea non poterant credere, quia iterum dixit Isaias: excæcauit oculos eorum, &c.* vnde sequitur, sufficientem gratiam illis defuisse ad hoc, vt credere possent. Resp. his verbis scripturam significare solum aut maximam in agendo difficultatem, quæ mortalibus impossibilitas dici solet, aut impossibilitatem consequentem, quia scilicet Deus præuiderat fore, quòd, quamuis illi signis externis & gratijs internis excitarentur ad fidem, minimè tamen ex prauitate voluntatis crederent, atque ita S. August. tract. 53. in S. Ioan. exponit hunc locum: *Propterea, inquit, non poterant credere, quia hoc Isaias dicit; hoc autem Propheta prædixit, quia hoc Deus futurum præsciuit: quare autem non poterant? cito respondet, quia nolebant, malam quippe eorum voluntatem præuidit Deus.*

Observant etiam rectè aliqui Doctores fieri interdum posse, vt peccatores, ipsi obdurati in statum adeò miserabilem voluntatis suæ prauitate decidant, vt inde resurgere imò & tentationes aliquas sibi à dæmone illatas vincere nullatenus possint, neque ad id gratiam vllam sufficiens

Sufficiens
hanc g
quod d
ineffab
tem fe
scere.
sint; q
lis non
re præ
August
refert,
do mon
ad iust
quand
est gra
Dic
2. Mac
fuit m
sau die
quam
obdur
ter ora
tentia
qua in
coniur
quide
tium,
primò
missa,
rum à
Iam
one d
ma ne
baptis
tia au
um, q
tia præ

sufficientem habeant, Deo sic permittente & iuste illis hanc gratiam in peccatorum punitionem subtrahente; quod quamuis ita sit, nihilominus tamen Deus pro sua ineffabili clementia aliquam aliam gratiam sufficientem semper illis tribuit, ut & status sui miseriam agnoscere, & gratiæ diuinæ auxilium optare & inuocare possint; quod si conuenienter faciant, Deus haud dubie illis non deerit, ac gratiæ suæ auxilium oportuno tempore præstabit; vnde Conc. Tridentinum sess. 6. cap. 11. S. Augustini sententiam ex eius lib. de nat. & gr. cap. 47. refert, & approbat: *Deus impossibilia non iubet, sed iubendo monet, & facere, quod possit, & petere, quod non possit, & adiuuat, ut possit.* Ex quo sequitur, quod, quamuis aliquando desit gratia bene operandi; nunquam tamen desit gratia postulandi, & impetrandi auxilij diuini.

Dices, frustra induratos Deum orare, nam ut refertur 2. Machab. 9. Rex Antiochus Deum orauit, nec tamen fuit misericordiam consecutus: similiter Hebr. 12. de Esau dicitur, quod non inuenit poenitentiae locum, quamquam cum lacrymis inquisisset eam. Resp. peccatores obduratos non frustra Deum orare, quando conuenienter orant, hoc est, cum recta intentione & ex vero poenitentiae motiuo; quando verò eorum oratio ex praua aliqua intentione procedit, aut cum vitioso aliquo motiuo coniungitur, tunc verum est frustra illos orare: orabat quidem Antiochus diuinam ictus plagam, sed doloris solatium, non peccati remedium quærens: plangebat Esau primogenita sibi erepta, non peccata in Deum à se commissa, & ideo minimè mirum videri debet, si neuter illorum à Deo exauditus est.

Iam quod spectat ad paruulos sine baptismi susceptione decedentes, duæ sunt Theologorum sententiæ. Prima negat, secunda verò affirmat etiam paruulis absque baptismo decedentibus (sive id ex parentum negligentia aut culpa eueniat, sive ex alia quacunque causa) Deum, quantum ex parte sua est, media ad salutem sufficientia præparasse ac prouidisse; quia scilicet pro illis æquè, ac

pro alijs baptismum instituit, & baptismi ministros, quorum operâ ipsis conferri posset; & etiam causas naturales præparauit, quarum efficaciam fieret, vt in lucem ederentur; præceptum etiam parentibus & alijs imposuit, vt in lucem editos baptizari curarent: quòd si ex parte causarum naturalium inter se concurrentium, seque inuicem impediendum, aut ex incuria parentum, aut ex culpa ministrorum contingat; eos non baptizari; nihil aliud inde sequitur, nisi Deum extraordinario providentia suæ auxilio non adfuisse, vt eiusmodi defectus impediret, non autem ipsos auxilio sufficienti fuisse destitutos, vt alienam curam iuxta status sui conditionem, baptismi gratiam, ac proinde salutem consequi possent.

CAPVT III.

De gratia efficaci.

SECTIO I.

Quid sit gratia efficax, & quâ ratione à sufficienti distinguatur.

Obseruandum est 1. duobus modis gratiam dici posse efficacem: 1. latè, in quantum apta est ex se consensum voluntatis simul cum ipsa efficere, nisi prauitas illius obstet, quo sensu qualibet gratia sufficienti, etiam ea quæ respicitur, & cui resistitur, dici potest efficax: quia ex se apta est ad illum voluntatis consensum eliciendum, quamuis re ipsa ob eius resistantiam non eliciat.

Secundò strictè, prout non solum potest elicere consensum nostræ voluntatis, sed etiam illum re ipsa infallibiliter elicit & attrahit: & de gratia efficaci tali modo spectata nobis hic agendum est. Ob-